

hogy közel fél évezredig nem tudták lerázni az oszmán uralmat.

Többen kényszerűen távol maradtak az ülészekről, de előadásukat így is eljuttatták a résztvevőknek. *Zbigniew Wojcik* professzor (Lengyelország) Lengyelország 1683-as nemzetközi helyzetét vizsgálta. Részletes elemzéssel kimutatta, hogy a külső körülmények a XVII. század második felében egyre kedvezőtlenebbekké váltak a lengyel politika számára és ezen még a Habsburg-birodalomhoz fordulás, az Oszmán Birodalom elleni háborúba való bekapcsolódás sem segített.

José Maria Garate ezredes (Spanyolország) referátuma a spanyol flotta logisztikai kérdéseiről szólt. A Szent Liga időszakában (1511–1512) vizsgálta ezt a kérdést, és részletesen elemezte a hajóösszetételt, az újoncozást, a felfegyverzést, lőszerellátást, élelmezést és fizetést.

Borus József kandidátus (Magyarország) a régi hadifegyverek és a modern haditechnika viszonyát vizsgálta az 1683–1698 közötti időkben szintén írásban megküldött referátumában. Rámutatott arra, hogy mindkét hadviselő fél vonatkozásában átmeneti idősokról van szó, amikor korábban még jelen voltak a hagyományossá vált harceszközök, de már megjelent a szurony, a kézigránát, a spanyollovast, és módosultak a puskák, ágyúk.

Az egyes referátumokhoz kapcsolódva sok felszólalásra került sor. Különösen az osztrák kollégák voltak aktívak a vitákban, mivel ők, a nagyszámú külföldi hoz-

zászólóra tekintettel, eltekintettek referátum tartásától.

A tudományos ülészek *Fernand Gambiez* francia hadseregtábornoknak, a Nemzetközi Hadtörténelmi Bizottság tiszteletbeli elnökének zárszavával ért véget. Ebben kiemelte annak jelentőségét, hogy a hadtörténelem és a hadművészet kutatói rendszeresen összejönnek, és megosztják egymással tudományos eredményeiket. Ők így módon járulhatnak hozzá — folytatta az előadó — a békés egymás mellett élés, az enyhülés és a leszerelés folyamatához. A további szoros tudományos együttműködés hangsúlyozása után befejezésül köszönetet mondott a semleges Ausztria hadtörténetészeinek a találkozó megszervezéséért és a rendkívül jó légkör biztosításáért.

A rendező szervek az ülészekhez kapcsolódva lehetőséget biztosítottak arra, hogy a résztvevők megismerkedjenek a kahlenbergi csata színhelyével, a bécsi Hadtörténelmi Múzeum és Hadilevéltár tevékenységével. Kirándulást szerveztek továbbá Grinzingbe, Bécsújhelyre, Fraknóra és Rusztra. Fogadta a résztvevőket az ülészek folyamán Bécs város főpolgármesterének és helyőrségparancsnokának személyes képviselője. Fogadást adott tiszteletükre az Osztrák Hadtörténelmi Bizottság és az Osztrák Hadtudományi Társaság, amelyen megjelent az osztrák tudományos és közélet, a felső katonai vezetés és a diplomáciai testület számos tagja. Az ülészek végén rendezett ünnepi diszvacsorán jelen volt *dr. Friedhelm Frischenschlager* osztrák szövetségi honvédelmi miniszter is.

CS. KOTTRA GYÖRGYI

BOLGÁR MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS A HADTÖRTÉNETI MÚZEUMBAN

Ritka élményben volt része azoknak a látogatóknak, akik nyár végén a Múzeumot felkeresték. Augusztus 19-én nyitotta meg ugyanis *Ilja Jordan Marceev* ezredes, a Bolgár Néphadsereg Politikai Főcsoportfőnöksége Kulturális Osztályának vezetője a „Bolgár csatajelenetek a képzőművészetben” című, a Bolgár Nemzeti Hadtörténelmi Múzeum anyagából válogatott kiállítást. A tárlat megnyitásán megjelent a Bolgár Népköztársaság Nagykövetségének kulturális attaséja és konzulja, valamint *Szilágyi Gyula* ezredes, a Honvédelmi Minisztérium Kulturális Osztályának vezetője, aki rövid beszédben méltatta az eseményt.

Valóban ritka és különleges alkalom volt ez, hiszen a Múzeum fennállása óta most fordult elő először, hogy külföldi múzeum kifejezetten képzőművészeti anyaggal szerepeljen. A válogatás megtekintőinek pedig kétszeresen is rendkívüli élmény lehetett: egyrészt a hazánkban kevésbé ismert bolgár művészettel találkozhattak, másrészt annak is egyik legspeciálisabb és esetenként kellőképpen nem méltatott és értékelt ágával, a katonai képzőművészetrel.

Ez a műfaj gyakorlatilag végigkíséri a művészet egész történetét, hisz az államhatalom mindig nagy súlyt helyezett arra, hogy katonai lépéseit, hadseregét és

annak vezetőit a művészet eszközeivel is propagálja. Kevés azonban az az ország, ahol ezek a célok annyira egybeestek volna a társadalmi haladás és a nemzeti függetlenség eszméivel, mint éppen Bulgáriában, ahol a sok évszázados elnyomás után, a felszabadító harcokkal egyidőben indult meg az új, az európai művészet áramlataiba bekapcsolódó művészeti élet. Ez a párhuzamosság magával hozta, hogy a képzőművészek legjelesebbjei fordultak a történelmi múlt szabadságküzdelmei, illetve koruk felszabadító harcainak ábrázolása felé.

A kiállítás, mely 42 festményt, 46 grafikát és 5 szobrot mutat be, gyakorlatilag reprezentálja a bolgár képzőművészet évszázados fejlődését és bemutatja legjelesebb alkotóit is.

Az 1878-as felszabadító háborút követően a fiatal bolgár művésznemzedék, külföldi tanulmányai után — elsősorban Oroszország, Németország és Olaszország művészeti központjaiban képezték magukat —, szakítva az addigi ikonfestészeti hagyományokkal, modernebb szemléletű, realiztikus műveket alkotott.

Az ekkor induló jelesebb művészek közül ki kell emelni Jaroszláv Vesin és Anton Mitov nevét, akik kifejezetten realista, katonai tárgyú műveikben Verescsagin hatását mutató alkotásokat készítettek. Kiállításunkon Anton Mitov két igen szép és hangulatos képét láthatta a közönség „Levél otthonról” és „Hősök sírja” címmel, míg Jaroszláv Vesin „Tábor” illetve „Felderítés” című alkotásával szerepelt. Az első világháború alatt készült képek közül figyelmet érdemel Nikola Petrovnek a szecesszió hatását mutató képe, a „Pihenő lovas”, valamint a bolgár képzőművészet egyik legismertebb alkotója — a múlt század végétől működő — Vladimir Dimitrov Majsztor

két, az első világháború harcainak és a küzdelem szüneteinek valóságát erősen expresszionista látásmóddal bemutató festménye, a „Pihenő Belaszicában” és a „Sebesültszállítás”.

A későbbi alkotónemzedék tagjainak festményei közül igen hangulatos Panajot Panajatov „Anyá” és „Partraszállás” című képe. Dimitar Valkanov ezredesnek, a bolgár katonai képzőművészeti stúdió művészenek, aki a második világháború alatt hazánk felszabadításában is részt vett, „Harc Drávapalkonyánál” című festménye különösen a hazai látogató számára lehet érdekes és értékes.

A kiállítás igen nagy és változatos grafikai anyagából is kiemelkednek Borisz Denev és Dimitrov-Majsztora munkái. Az utóbbi alkotásai közül külön is figyelmet érdemel a „Megölt katonák” és a „Felkelők” című két tanulmánylap, valamint az igen nagy hatású „Kompozíció, 1913” című mű. Todor Panajatov „A front elhagyása 1914—1918” című képe pedig nemcsak ábrázolásának az elvonuló katonák hangulatát és lelkiállapotát színeiben is tükröző módja miatt, de különleges montázstechnikájáért is igen izgalmas alkotás.

Sajnálatos módon a kiállításon kevés szobor szerepelt. A közönség azonban így is láthatta az önálló bolgár szobrászat egyik első európai jelentőségű képviselőjének, Ivan Lazarovnak szobrait, a „Győztesek”-et és a „Bivalyok”-at.

A szeptember végén bezárt kiállítást igen sok látogató tekintette meg és az a vendégkönyv tanúsága szerint nagy tetszést és sikert aratott. Csak remélni lehet, hogy a jövőben a Hadtörténeli Múzeum több ehhez hasonló, a baráti országok hadifestészetét és szobrászatát bemutató tárlatnak ad majd otthont.

TARTALOM

TANULMÁNYOK

BOROSY ANDRÁS	Az Árpád-kori királyi vármegye felbomlása és hadakozó népeinek sorsa — — — — —	527
TÓTH SÁNDOR LÁSZLÓ	A mezőkeresztesi csata története (1596. október 26.) — — — — —	553
ÁROKAY LAJOS	A rejtett magyar katonai attasé szolgálat tevékenysége 1923—1928 között — — — — —	574
SZABÓ MIKLÓS	A m. kir. honvéd légiőr a revíziós célok szolgálatában, 1939—1941 — — — — —	593

KÖZLEMÉNYEK

IFJ. BARTHA LAJOS	Újabb adatok Lipszky János életéhez és munkásságához — — — — —	624
MUCS SÁNDOR	A Nemzeti Parasztpárt katonapolitikájáról, 1944—1948 — — — — —	637

FORRÁSPUBLIKÁCIÓK

BENDA KÁLMÁN	Giovanni Marco Isolano gróf ezredes feljegyzései a magyarországi török háborúról (1594—1602) — — — — —	651
--------------	--	-----

SZEMLE

KOROM MIHÁLY	Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányának és a fegyverszünet (1944—1945) (Tóth Sándor) — — — — —	682
I. SZ. KONYEV	Egy frontparancsnok feljegyzései (Szakály Sándor) — — — — —	684
* * *	A második világháború kérdéseivel foglalkozó néhány újabb nyugatnémet hadtörténelmi munkáról (Vargyai Gyula) — — — — —	686
* * *	Militärgeschichte 1982. (Sz. S.) — — — — —	692

KRÓNKA

ZACHAR JÓZSEF	Európa és az oszmán kérdés 1500—1800. Nemzetközi hadtörténelmi konferencia, Bécs, 1983. június 7—10. — — — — —	698
CS. KOTTRA GYÖRGYI	Bolgár művészeti kiállítás a Hadtörténelmi Múzeumban — — — — —	703

СОДЕРЖАНИЕ

СТАТЬИ

АНДРАШ БОРОШИ	Распад королевского комитета времен Арпада и судьба населявшего его воинского люда — — — —	527
ШАНДОР ЛАСЛО ТОТ	История битвы при Мезёкерестеше (26 октября 1596 г.)	553
ЛАЙОШ АРОКАИ	Деятельность секретной венгерской военной атташе-службы в период 1923—1928 гг. — — — —	574
МИКЛОШ САБО	Венгерские королевские военно-воздушные силы на службе ревизионистических целей, 1939—1941 гг. —	593

ПУБЛИКАЦИИ

ЛАЙОШ БАРТА мл.	Новые данные о жизни и деятельности Яноша Липски	624
ШАНДОР МУЧ	О военной политике Национально-Крестьянской партии, 1944—1948 гг. — — — — — — — —	637

АРХИВ

КАЛМАН БЕНДА	Записки полковника графа Джованни Марко Изолано о турецкой войне в Венгрии (1594—1602 гг.) — —	651
--------------	--	-----

ОБЗОР

МИХАЙ КОРОМ	Временное национальное правительство Венгрии и перемирие (1944—1945 гг.) (<i>Шандор Тот</i>) — — —	682
И. С. КОНЕВ	Записки командующего фронтом (<i>Шандор Сакай</i>) —	684
* * *	О некоторых новейших западно-германских военно-исторических трудах касающихся вопросов второй мировой войны (<i>Дюла Вардяи</i>) ? — — — — —	686
* * *	Militärgeschichte 1982. (<i>С. Ш.</i>) — — — — —	692

ХРОНИКА

ЙОЖЕФ ЗАХАР	Европа и османский вопрос 1500—1800 г. Международная военно-историческая конференция. Вена, 7—10, 1983 года — — — — — — — — — —	698
ДЬЁРДЫ Ч. КОТТРА	Выставка бульхарского изобразительного искусства в Военно-историческом музее — — — — — — —	703

INHALT

STUDIEN

ANDRÁS BOROSY	Der Zerfall des königlichen Komitats zur Zeit der Árpáden und das Schicksal des Kriegsvolkes — — — — —	527
SÁNDOR LÁSZLÓ TÓTH	Die Geschichte der Schlacht von Mezókeresztes (26. Oktober 1596) — — — — —	553
LAJOS ÁROKAY	Die Tätigkeit des geheimen ungarischen Militärattachédienstes zwischen 1923 und 1928 —	574
MIKLÓS SZABÓ	Die königlich ungarische Honvéd-Luftwaffe im Dienste der revisionistischen Zielsetzungen, 1939—1941 — — — — —	593

MITTEILUNGEN

LAJOS BARTHA JR.	Neue Angaben zum Leben und zur Tätigkeit von János Lipszky — — — — —	624
SÁNDOR MUCS	Über die Militärpolitik der Nationalen Bauernpartei zwischen 1944 und 1948 — — — —	637

QUELLENPUBLIKATIONEN

KÁLMÁN BENDA	Die Aufzeichnungen des Obersten Graf Giovanni Marco Isolano, über den ungarländischen Krieg gegen die Osmanen (1594—1602) — — — —	651
--------------	---	-----

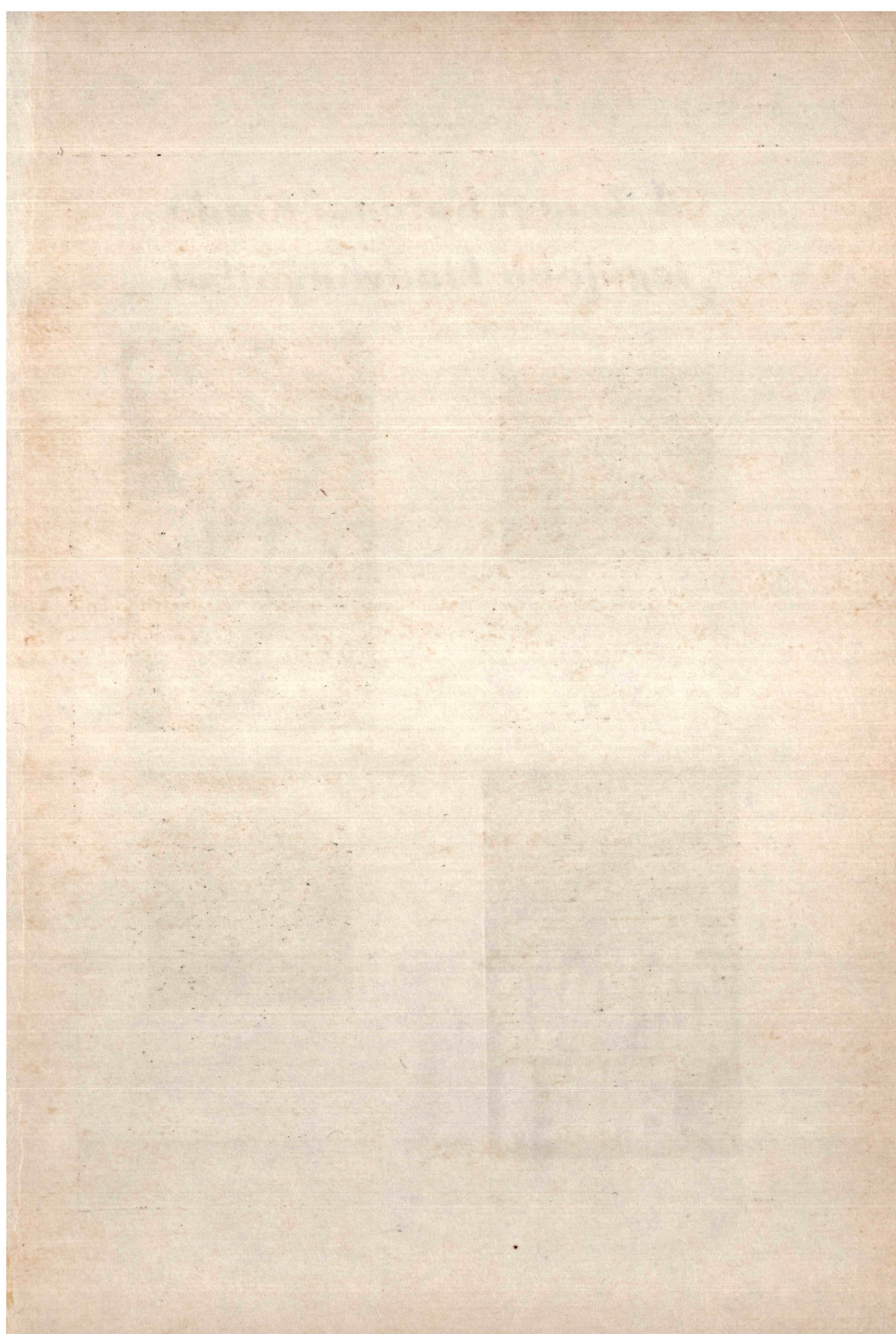
RUNDSCHAU

MIHÁLY KOROM	Die Interimistische Nationale Regierung Ungarns und der Waffenstillstand (1944—1945) (<i>Sándor Tóth</i>) — — — — —	682
I. S. KONIEW	Die Aufzeichnungen eines Frontkommandeurs (<i>Sándor Szakály</i>) — — — — —	684
* * *	Über einige neueren westdeutschen militärgeschichtlichen Werke, welche sich mit den Fragen des zweiten Weltkrieges beschäftigen (<i>Gyula Vargyai</i>) — — — — —	686
* * *	Militärgeschichte 1982. (S. Sz.) — — — — —	692

CHRONIK

JÓZSEF ZACHAR	Europa und die osmanische Frage 1500—1800. Internationale Militärgeschichtliche Konferenz, Wien, 7—10. Juni 1983 — — — — —	698
GYÖRGYI CS. KOTTRA	Bulgarische Kunstausstellung im Militärgeschichtlichen Museum — — — — —	703

[The following text is completely obscured by a large black redaction box.]

Ára: 13,- Ft

A Zrínyi Katonai Kiadó legújabb kiadványaiból

